1

Uvod u HTML

Uvod

HTML označava skraćenicu od engleskih reči Hyper Text Markup Language i on je zvanični jezik veb stranica, poznat pod imenom „hipertekstualni markerski jezik". HTML nije računarski programski jezik. To je markerski jezik, koji postavlja uputstva ili oznake (tagove) oko teksta tako da bi internet pretraživač znao kako da na ekranu prikaže određeni tekst. HTML zapravo predstavlja skup instrukcija za pretraživač veba. Na primer, oznaka:

```
<b>Text to display on screen</b>
```

govori pretraživaču veba da prikaže podebljano tekst koji se nalazi između početne oznake **** i krajnje oznake ****.

Postoje brojni besplatni alati pomoću kojih možete da pišete za veb strane, a koji su u skladu sa HTML standardima. Neki alati su toliko usavršeni da vam znanje HTML ili CSS skoro nije ni potrebno. Takav je na primer Adobeov Dreamweaver. Apple računari sadrže programe koji omogućavaju da na jednostavan, lak i efikasan način izgradite (napravite) veb stranu. To ćete učini kada pokažete na neki sadržaj i kliknete taster miša, prevučete taj sadržaj i spustite ga. Međutim, kada bude bilo potrebno da se odvojite od šablona, prilagodite stranu ili uradite nešto izvan skupa komandi iz menija, zatrebaće vam HTML i CSS. Ovi alati su sjajni i značajno olakšavaju i čine zabavnim izradu veb strane. Naime, pomoću njih veb strane izrađujete ručno i na taj način možete više da utičete na njihov izgled i na to kako će se ponašati. Sve što vam je potrebno jeste dobar program za uređivanje teksta (tekst editor), pretraživač veba i malo strpljenja.

HTML5 je poslednja verzija markerskog jezika HTML i ovom verzijom HTML je dobio na funkcionalnosti, s obzirom na to da su prethodne verzije koristile pomoć drugih markerskih ili skript jezika, što su bili njihovi glavni nedostaci. CSS kojim ćemo se kasnije baviti u ovoj knjizi, mnogo je efikasniji u kontrolisanju izgleda veb strane, s obzirom na to da je HTML5 fokusiran više na strukturu, a ne na izgled strane.

Šta ćete raditi

Prikupljaćete opremu – editore teksta (programe za uređenje teksta) i pretraživače veba

Upoznaćete se bliže sa HTML-om, njegovim elementima, oznakama (tagovima) i atributima (osobinama, obeležjima)

Naučićete osnovnu strukturu HTML strane

Izradićete vaš prvi HTML dokument sa deklarisanjem, zaglavljem strane, metapodacima i naslovom

Shvatićete HTML komentare

Tokom procesa učenja HTML i CSS će vam sigurno pomoći na putu da postanete veb dizajner i/ili programer, ali imajte na umu da postoji i mnoštvo drugih tema koje nisu obuhvaćene ovom knjigom. Oblasti kao što su skript i programski jezici, povezivanje podataka, dinamički i aktivni sadržaj kao i mnoge druge teme ne nalaze se u ovoj knjizi. Knjiga će vam pomoći da se stručno i pouzdano koristite HTML-om i CSS-om, što predstavlja dobru polaznu osnovu.

Ukoliko ste već upoznati sa uređivanjem, prikazivanjem i čuvanjem HTML dokumenata, dovoljno je da samo letimično pregledate ovo poglavlje i pređete na naredne stvari. Ako to nije slučaj, ovo poglavlje će vas pripremiti za zadatke koji se nalaze u narednim poglavljima. Naučićete kako da koristite osnovne potrebne alate, poput pretraživača i editora teksta, kao i neke druge alate koji će vam pomoći da napišete HTML dokumente. Da biste izvršili bilo koji od narednih zadataka, potrebno je da znate kako da markirate tekst i učitate datoteku u pretraživač veba i tako vidite rezultate. U knjizi se nalaze gotovi primeri pomoću kojih možete da proverite svoj rad i koji će vam sve vreme biti od pomoći. Kao u svim knjigama iz serije *Brilliant*, koraci koje je potrebno da pređete su jasno postavljeni i numerisani i biće vam od pomoći u svakoj fazi rada.

1 Prikupljanje opreme – editora teksta i pretraživača veba

Kao što je već u uvodu rečeno, izrada HTML strana ne zahteva puno opreme. Sve što vam je potrebno jeste računar, veb pretraživač interneta, kao što su Internet Explorer ili Mozilla Firefox, i editor teksta, kao što je Notepad. Pomoću ovih nekoliko stavki, možete da izradite bilo koju veb stranu koju zamislite. Takođe, izradićete fasciklu sa datotekama u koju ćete skladištiti završene datoteke. Da biste uspešno izvršili zadatke, proverite da li su sve ove stvari spremne za izradu HTML dokumenta.

Važno

Nemojte mešati editore teksta sa softverskim programom za obradu teksta ili čak sa nekim editorima obogaćenog teksta! Između njih postoje značajne razlike. Mnogi moderni programi za obradu teksta mogu da iz teksta izrade HTML dokument, ali takođe u njega uključuju brojne skrivene kodove koji mogu praviti probleme za neke pretraživače. Editori obogaćenog teksta (engl. rich text editor) nemaju mnogo mogućnosti za formatiranje, iako poseduju neke, a nisu ni dizajnirani za izradu HTML dokumenata. Editori teksta nemaju mogućnosti za formatiranje i ne dodaju dodatne kodove u izrađene dokumente.

Da li ste znali

Većina operativnih sistema, kao što su Windows, Linux ili Mac OSX, sadrže editore teksta. Takođe, možete besplatno preuzeti editore teksta i time povećati njihovu funkcionalnost. Oni će vam pomoći u pisanju HTML dokumenata. U knjizi je korišćen editor teksta Notepad++, koji predstavlja poboljšani, besplatni softver za uređivanje teksta (možete ga preuzeti sa adrese **http://notepad-plus-plus.org**). Većina snimaka ekrana editora teksta jeste editor testa Notepad++.

Važno

Brojevi linija koje vidite na snimku ekrana HTML dokumenata su funkcija editora teksta; *nemojte* ih ukucavati! (Da biste videli primer za ove brojeve linija, pogledajte snimke ekrana za korak 4. zadatka.)

Prikupljanje opreme – editora teksta i pretraživača veba (nast.)

Za vašu informaciju

Na internetu se mogu naći brojni besplatni HTML editori koji će vam pomoći u izradi HTML dokumenata. Oni su vrsta HTML programa za uređenje teksta i poseduju specifične menije, komandnu dugmad i formatiranje pomoću kojih je moguće napisati HTML dokumente. Ako se odlučite da koristite neki HTML editor, imajte na umu da oni nisu programirani ili konfigurisani za HTML5 kôd, već za za HTML4 ili 4.01 Translation, verzije koje prethode verziji HTML5. HTML5 oznake stoga neće biti raspoložive za većinu HTML editora.

Da li ste znali

U mnoge računare je već instaliran određeni internet pretraživač veba. Računari na kojima je instaliran Windows koriste Internet Explorer, dok mnogi Linux računari koriste Mozilla Firefox. Apple računari upotrebljavaju Safari. Bilo koji pretraživač veba biće dovoljan za izvršavanje zadataka iz knjige. Potrebno je samo da vam bude poznat i da se snalazite u radu sa njim. Autori ove knjige koriste programe Opera i Mozilla Firefox kao pretraživače veba, dok povremeno koriste Internet Explorer ili SeeMonkey (još jedan Mozilla proizvod). Većina snimaka ekrana koje ćete videti u ovoj knjizi su snimci pretraživača Opera™.

Za vašu informaciju

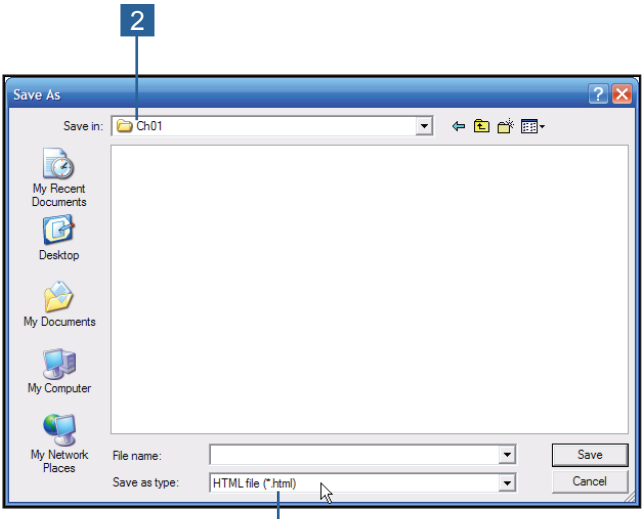
Neki snimci ekrana prikazani u ovoj knjizi jesu snimci pretraživača Mozilla SeeMonkey. SeeMonkey je pretraživač veba koji sadrži brojna korisna poboljšanja za veb programere i dizajnere. Ima odvojeni prozor, pod nazivom kompozer. On predstavlja editor HTML izvornog koda. Na njemu se nalaze dugmad, meni sa komandama i padajući meni sa komandama koje su podešene za izradu određenih HTML dokumenata, kao i automatsko dodavanje editora Document Type Declaration (DTD, o čemu će biti reči kasnije u poglavlju). Međutim, kao i kod većine drugih HTML editora, DTD koji je izrađen u SeeMonkey kompozeru nije HTML5 DTD i njegove raspoložive oznake nisu HTML5 specifične oznake.

Prikupljanje opreme – editora teksta i pretraživača veba (nast.)

1. Odlučite koji ćete editor teksta koristiti. Većina računara sadrži ugrađene ili standardne editore teksta. Za Windows, standardni editor teksta je Notepad. Za koji god editor teksta se odlučite, znajte da se on naziva i HTML editor.
2. Izradite fasciklu u kojoj ćete sačuvati HTML datoteke kada uradite svaki zadatak. Iz praktičnih razloga, autori knjige ovo rade na desktopu, a vi je možete izraditi na bilo kom drugom mestu.
3. Odredite koji ćete pretraživač koristiti za prikazivanje internet strana. Verovatno se najbolje snalazite sa standardnim pretraživačem koji vaš računar koristi. Za sada, bilo koji će odgovarati. Dovoljno je da znate da otvorite i pogledate datoteke u pretraživaču veba.

Uštedite vreme

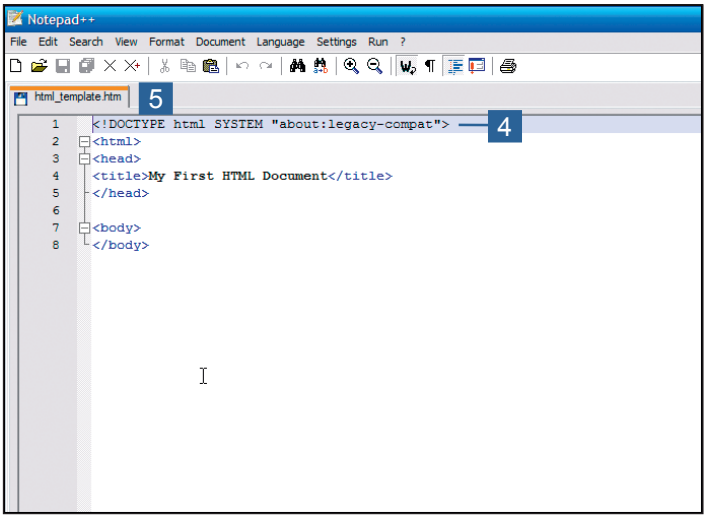
Vaš računar je verovatno podešen tako da otvara HTML dokumenta pomoću standardnog pretraživača veba. Dovoljno je samo da dvaput kliknete levim tasterom miša na bilo koju datoteku sa ekstenzijom .html ili .htm i datoteka će se otvoriti u pretraživaču veba koji je određen kao standardni.

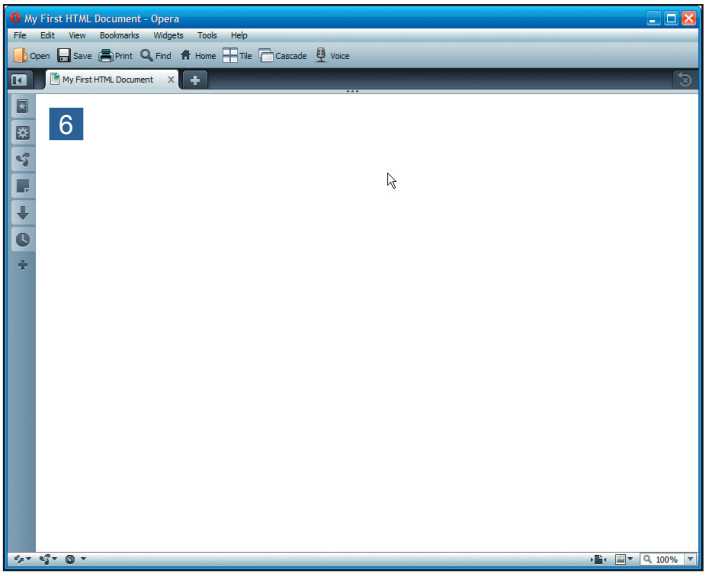

Kada želite da sačuvate HTML datoteku u editoru teksta, proverite da li je izabrani tip datoteke HTML.

Prikupljanje opreme – editora teksta i pretraživača veba (nast.)

4. Otvorite editor teksta koji koristite za zadatke iz knjige i ukucajte informaciju prikazanu u snimku ekrana. Ovo je definicija tipa dokumenta (Document Type Declaration) ili DOCTYPE Declaration ili DTD. HTML, glava i oznake tela HTML dokumenta, koje predstavljaju obavezne oznake su takođe uključene. Oznakama i strukturom HTML dokumenta bavićemo se kasnije u ovom poglavlju.
5. Sačuvajte novoizrađeni dokument kao html_ template.html. Ovaj šablon će biti korišćen u više zadataka u ovom poglavlju.
6. Otvorite datoteku šablona u prozoru pretraživača. Trebalo bi da vidite prazan ekran sa naslovom My First HTML Document duž naslovne linije na vrhu ekrana.

Za vašu informaciju

Konzorcijum World Wide Weba (World Wide Web Consortium) ili W3C je upravno telo za ceo svet za internet standarde. Iako nema legalni autoritet, W3C obezbeđuje usklađenost opšteprihvaćenih standarda za kompanije koje proizvode softver i jezike za internet. Članovi ovog tela su kompanije Microsoft, Apple, IBM, Hewlett-Packard i druge. Ovo telo okuplja velike kompanije koje se dogovaraju o predloženim promenama i implikacijama za specifične internet jezike i tehnologije, kao što su HTML, CSS i pretraživači veba. Telo je prikupilo (prevelo) standarde, preporučene ispravke i opšteprihvaćene statuse većine veb tehnologija. Posetite veb stranu (na: **www.w3.org**) da biste videli poslednje promene HTML-a i CSS-a.

Prikupljanje opreme – editora teksta i pretraživača veba (nast.)

7. Pronađite neke dodatne izvore i obeležite ih. Počnite sa obeležavanjem veb strane Konzorcijuma World Wide Weba (na: **www.w3.org**). Takođe, obeležite veb stranu W3Schools (na:**http://w3schools.org**) i stranu Grupe veb dizajnera (Web Design Group na: **http://htmlhelp.com**).
8. Preuzmite besplatna uputstva raspoloživa na strani Veign (na: **www.veign.com/reference/index.php**), za HTML5 i za CSS3.

Bliže upoznavanje sa HTML-om, njegovim elementima, oznakama i atributima

HTML predstavlja markerski jezik koji je sastavljen iz različitih delova, oznaka (tagova), elemenata i atributa (osobina).

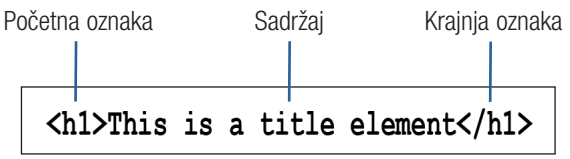
HTML oznake predstavljaju instrukcije za pretraživače o sadržaju nekog elementa. Na primer, ovde imamo HTML element koji saopštava pretraživaču da prikaže tekst između oznaka u vidu pasusa:

```
<p>Text content of the element</p>
```

Oznake se sastoje iz ugaonih zagrada između kojih se nalaze instrukcije za označavanje (markiranje). U gornjem primeru, slovo „**p**“ okruženo ugaonim zagradama predstavlja oznaku pasusa. Prva oznaka predstavlja početnu oznaku i ona saopštava pretraživaču da prikaže sav tekst koji sledi u vidu pasusa. Oznaka „**/p**“ u ugaonim zagradama predstavlja krajnju oznaku. Ona govori pretraživaču da je to kraj pasusa. Kosa crta označava „kraj“ u HTML oznakama.

Da li ste znali

HTML5 ne zahteva pojedinačne ili duple navodnike oko vrednosti atributa. Stariji markerski jezici ih, međutim, zahtevaju tako da nije loše da ih koristite prilikom markiranja vašeg HTML dokumenta.

HTML elementi se sastoje iz početne oznake, sadržaja i krajnje oznake. Pojmovi poput zaglavlja, pasusa i tabela predstavljaju elemente.

Za vašu informaciju

HTML oznake i elementi su termini koji imaju različita značenja, ali se između njih u svakodnevnoj praksi ne pravi razlika. Većina veb dizajnera i programera više ne pravi razliku između oznaka i elemenata. Tako je i u ovoj knjizi gde se ovi termini koriste kao sinonimi.

Atributi predstavljaju specifična svojstva oznake. Oni definišu njihovo ponašanje ili izgled. Mnogi atributi HTML oznaka mogu biti prilagođeni tako da menjaju prikaz. Atributi se nalaze samo u početnim oznakama. Da bismo osigurali kompatibilnost sa starijim verzijama HTML ili XHTML, vrednosti atributa smestili smo u pojedinačne ili duple navodnike, kao ovde:

```
<img src="http://somelinktoapicture.
com/"></img>
```

Oznaka slike – **<img>** – u gornjem primeru ima zahtevani atribut **src** (source – izvor), koji bliže određuje lokaciju slike koja će biti prikazana.

Osnovna struktura HTML dokumenta

1

Osnovna struktura HTML dokumenata je univerzalna, i ista je za sve veb strane, bez obzira na to da li se na ekranu pojavljuju u jednostavnom ili složenom obliku. Neki osnovni elementi zajednički za sve HTML dokumente kreiraju tu strukturu. U osnovne elemente spadaju definicija tipa dokumenta (DTD – Document Type Definition), glavni element (zaglavlje) i telo elementa. Sve ove elemente stavili smo u naš HTML šablon u prethodnom zadatku.

Osnovna struktura dokumenta nema nikakve veze sa stranom sadržaja. Sadržaj je ono što vidimo na strani, ali to nije ni u kakvoj vezi sa osnovnom strukturom HTML dokumenta. Kompozicija HTML dokumenta je delimično vidljiva i nevidljiva onima koji pregledaju veb stranu.

Svi HTML dokumenti sastoje se iz dva primarna odeljka: zaglavlja strane (gornje žive kolone) i tela. Sav sadržaj sa strane, odnosno sve ono što vidite i na šta delujete nalazi se u telu. Odeljak sa zaglavljem strane sadrži podatke koji *nisu* vidljivi. To je sadržaj koji korisnici ili oni koji pregledaju stranu u stvari ne vide.

Prva linija svakog HTML dokumenta, bez obzira na to šta je još uključeno u dokument, mora biti definicija tipa dokumenta (Document Type Declaration), odnosno DOCTYPE Declaration ili DTD. U ranijim verzijama HTML-a, mnogi slojevi podešavanja i doterivanja HTML standarda značili su i složeniji i teži DTD. Međutim, u HTML5 DTD je neverovatno jednostavan. Mora biti učitan na sledeći način:

```
<! DOCTYPE html>
```

Ovaj DTD će raditi i u ranijim verzijama HTML-a sa kojima ćete se takođe susretati na veb stranama. DTD saopštava pretraživaču da očekuje HTML dokument, a ne neki drugi markerski jezik ili drugi tip dokumenta. Zbog ove funkcije DTD-a, pre DTD-a ne sme da postoji prazan prostor odnosno prazne linije. Ovo je jako bitno, jer ukoliko pretraživač prepozna prazne linije ispred DTD-a, on će se ponašati kao da DTD-a nema i rezultati mogu biti nepredvidljivi.

Osnovna struktura HTML dokumenta (nast.)

Nakon DTD-a sledi HTML element. Uz HTML element stoje početna i krajnja oznaka, tako da to izgleda:

```
<html></html>
```

Svi ostali elementi HTML datoteke sadržani su u ovom elementu, koji saopštava pretraživaču da je ovo HTML dokument.

Sledeći odeljak je zaglavlje ili glavni element, koji je sadržan u HTML elementu. On, takođe, ima početnu i krajnju oznaku:

```
<head></head>
```

U glavnom odeljku nalaze se informacije o samom dokumentu, kao što su naslov (koji će se prikazati na naslovnoj traci pri vrhu pretraživača), bilo koji metapodatak i bilo koji stil ili skript koji se koriste u dokumentu.

Sledeći u liniji je odeljak sa telom. Ovo je vidljivi i interaktivan sadržaj dokumenta. Sve što možete da vidite na veb strani nalazi se u ovom delu dokumenta. Sav sadržaj i formatiranje sadržaja nalazi se u telu dokumenta.

Važno

Proverite da u vašem HTML dokumentu pre DTD-a nema praznih linija! Ovo je *odlučujuće*! Vaša veb strana se neće ponašati očekivano, ukoliko pretraživač prepozna praznu liniju umesto DTD-a.

Uštedite vreme

Kada pritisnite tastere **Ctrl + U** otvoričete izvor strane kako biste mogli da je pregledate u pretraživačima Mozilla Firefox i .Opera™

Za vašu informaciju

HTML element nije obavezan element verzije HTML5. U stvari, glava i telo elemenata su takođe neobavezni. Iako nisu zahtevani elementi HTML5 strane, nije ih loše koristiti, jer se pomoću njih obezbeđuje jasnoća kodova i održavanje dobrih standarda.

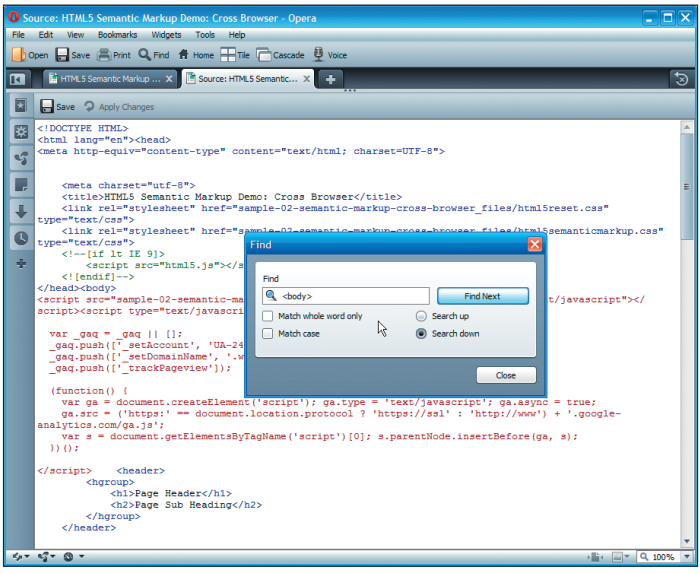
Osnovna struktura HTML dokumenta (nast.)

Za vašu informaciju

Ostatak tela HTML datoteke ili veb strane sadržan je u HTML elementu. Da biste pronašli krajnju oznaku možda će biti potrebno da dugo pomerate sadržaj prozora nadole ka dnu ekrana, a mogu se takođe pojaviti i druge vrste elemenata veb strane, kao na primer skriptovi i stavke za programiranje. Ovo je van delokruga ove knjige.

Uštedite vreme

Pomoću svojstava **Search** i **Find** koji se nalaze u pretraživaču možete, ukoliko to pretraživač dozvoljava, da odredite mesto za oznake dok ih još pregledate. Ovo će ubrzati proces pronalaženja različitih elemenata.

1. Otvorite svoj pretraživač veba i krećite se do omiljene veb strane.
2. Pregledajte izvor strane pomoću funkcije pretraživača **View Page Source**. Ako koristite pretraživač Mozilla Firefox, idite na **View Page Source**; u pretraživaču Opera™ idite na **View, Source**; a u Internet Exploreru na **View, Source**.
3. Identifikujte DTD. Ukoliko je u upotrebi, to će biti prva linija dokumenta.
4. Zatim, pronađite HTML element dokumenta. Nalaziće se negde iza DTD-a. Na početku dokumenta potražite odmah početnu oznaku, s obzirom na to da se krajnja oznaka nalazi na samom kraju dokumenta.
5. Potražite elemente strane, **<head>**, **<title>** i **<body>**. Na zauzetoj, profesionalnoj veb strani, sigurno će biti i mnogo drugih elemenata.
6. Sada pronađite element **<body>** na veb strani. Unutar elementa **<body>** nalaziće se svi vidljivi delovi veb strane, odnosno sve što vidite na strani sadržano je u elementu **<body>** HTML dokumenta. Nemojte se iznenaditi ako vidite da je oznaka **<body>** locirana sasvim daleko pri dnu HTML dokumenta.

Izradite vaš prvi HTML dokument sa deklaracijama, zaglavljem strane, metapodacima i naslovom

1. Otvorite HTML šablon koji ste napravili ranije u ovom poglavlju.
2. Sačuvajte šablon pod novim imenom.
3. Kliknite tasterom miša između oznaka **<title>** i **</title>**. Ovo će se kasnije dovoditi u vezu sa postavljanjem kursora u naslov elementa.
4. Primetite da je element **<title>** sadržan u elementu **<head>**, s obzirom na to da se nalazi između oznaka **<head>** i **</head>**.
5. Dodelite naslov novoj veb strani. Obratite pažnju da naziv naslova bude smislen. Na primer, izraz „Moja prva veb strana“ nije baš opisan i koristan kao na primer naslov „Prvi primer veb strane Josha Hilla“ (autora knjige). Autor će kasnije ovaj izraz koristiti kao svoj naslov.

U poslednjem zadatku, ispitali ste veb stranu (ili više njih, ako ste to hteli) i protumačili glavne delove HTML dokumenta, odeljke **<header>** i **<body>**.

U ovom zadatku, izradićete vaš prvi HTML dokument. Iako ste, tehnički, to već uradili ranije kada ste izradili HTML šablon, sada ćete veb strani dodati sadržaj i prikazati je na vašem veb pretraživaču. Takođe, dodaćete naslov u naslovni odeljak HTML datoteke i sadržaj u odeljak sa telom kao i element.

Važno

Bitno je da novo ime datoteke bude smisleno. Na primer, naziv „task1.html“ (zadatak1.html) neće biti od neke pomoći kao naslov „chapter1webpage.html“ (poglavlje1vebstrana.html).

Tabela 1.1 Oznake (tagovi) korišćene u ovom zadatku

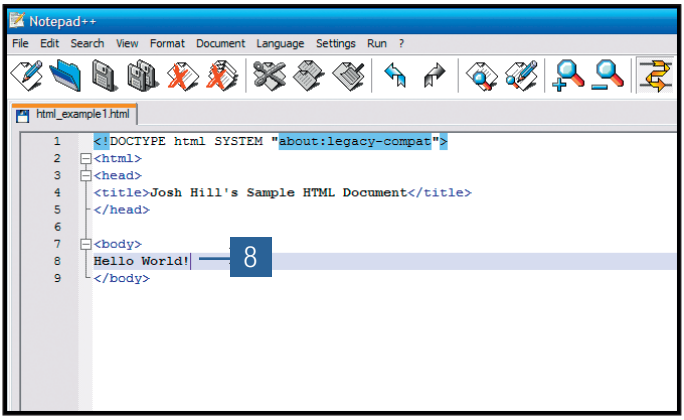
Oznaka (tag)	Funkcija
`<!DOCTYPE.../>`	Određuje deklaraciju tipa dokumenta.
`<html></html>`	Određuje deo dokumenta koji će se markirati.
`<head></head>`	Određuje odeljak sa zaglavljem ili element HTML dokumenta.
`<title></title>`	Određuje naslov HTML dokumenta.
`<body></body>`	Određuje odeljak sa sadržajem ili element HTML elementa.

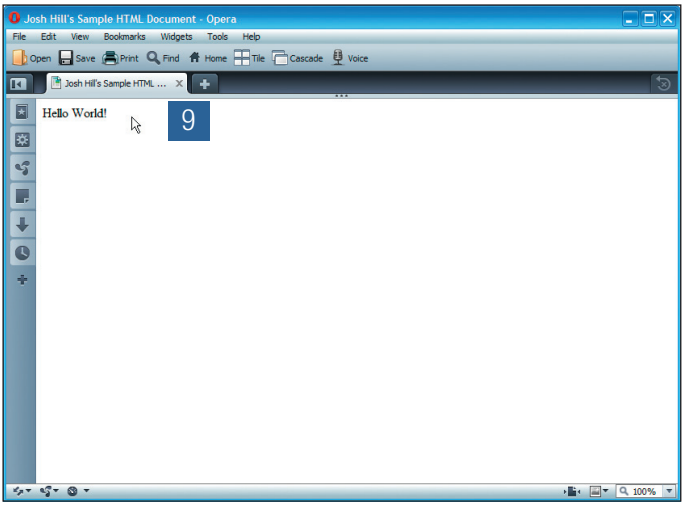
Rezultat ovih zadataka veoma je jasan. U element **<title>** koji se prikazuje na naslovnoj traci pretraživača veba dodaćete naslov. Takođe, u element **<body>** koji se prikazuje u prozoru pretraživača dodaćete sadržaj.

Izradite vaš prvi HTML dokument sa deklaracijama, zaglavljem strane, metapodacima i naslovom (nast.)

Za vašu informaciju

Sadržaj elementa **<title>** jeste ono što se pojavljuje na naslovnoj traci pretraživača kada se veb strana učita.

Za vašu informaciju

Ako koristite pretraživač sa interfejsom u obliku kartica (kakva je sada većina), primetićete da će se naslov koji ste uneli u element **<title>** vašeg primerka HTML dokumenta takođe pojaviti kao naslov i na kartici na kojoj je strana otvorena.

6. Postavite kursor u element **<body>**, a to je između oznaka **<body>** i **</body>**.
7. Primetićete da element **<body>** dolazi posle oznake **</head>**, što znači da dolazi nakon elementa **<head>**.
8. Ukucajte u element **<body>** „Hello World!“, i zatim sačuvajte i zatvorite primer veb strane HTML dokumenta.
9. Otvorite primer HTML strane u pretraživaču veba. Trebalo bi da vidite da je sadržaj koji ste dodali u element **<body>** u glavnom delu ekrana, a dodati naslov se nalazi na naslovnoj traci veb strane.

HTML komentari

Komentari u HTML-u, kao i u mnogim drugim računarskim jezicima se koriste za komentarisanje kodova za označavanje. Pretraživač veba ih ignoriše i ne prikazuje. Zato je uobičajena praksa da se one stavke za koje ne postoji namera da budu prikazane, umetnu u njih. Pretraživači ipak mogu da *deluju* na kôd u komentarima i bez njihovog prikazivanja. Zbog toga su komentari korisni za označavanje kodova, skrivanje skriptova i stilskih elemenata iz starijih pretraživača. Naime, stariji pretraživači ih ne razumeju i u suprotnom bi ih prikazali kao običan tekst, a druge stavke ne bi bile prikazane na ekranu. Na ovaj način, skriptovi se izvršavaju, a stilski elementi primenjuju, dok je kôd skriven od pogleda.

HTML komentar, kao i druge oznake, sastoji se iz otvorene ugaone zagrade, nakon koje sledi znak uzvika. Posle znaka uzvika slede dve crtice. Na ovaj način biće dodati bilo koji tekst komentara, podaci za skript, stil koda ili bilo kakve napomene. Zatim sledi tekst komentara, nakon koga dolaze dve crtice i zatvorena ugaona zagrada, što izgleda:

```
<! -- This is an HTML comment -->
```

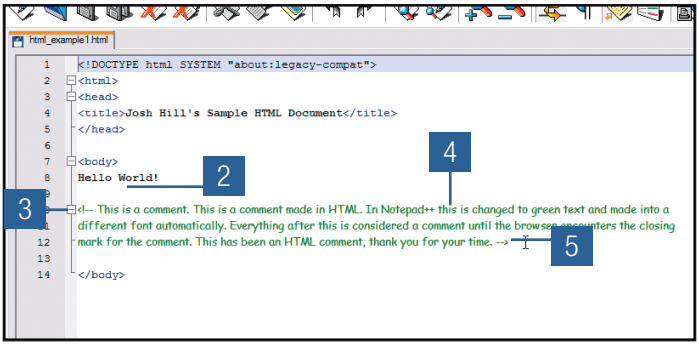
Ne postoji ograničenje za broj linija koje možete da stavite u HTML komentar. To znači da najveći deo skripta, stila ili informacija o označavanju možete da smestite u ove komentare.

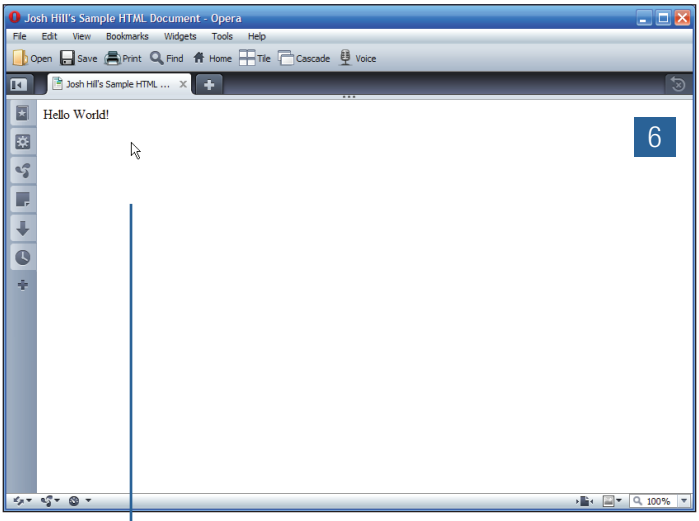
Ovaj zadatak je veoma jednostavan. U elementu **<body>** na uzorku strane izradićete HTML komentar, a zatim ćete ga otvoriti u pretraživaču da vidite da se komentar ne pojavljuje na ekranu.

Za vašu informaciju

Mnoge veb strane u zaglavlja HTML dokumenta uključuju kôd kaskadne liste stilova (CSS – *Cascading Style Sheet*) kako bi sprečile njegovo prikazivanje na ekranu. Stariji pretraživači još uvek element **<head>** prepoznaju kao informaciju koja nije prikazana i to ne prikazuju. Mnogi skriptovi u HTML dokumentu su takođe smešteni unutar elementa **<head>**, a pre elementa **<title>**.

HTML komentari (nast.)

Primetite da nijedan deo teksta komentara nije vidljiv na veb strani.

1. Otvorite u editoru teksta primer veb strane koju ste napravili u prethodnom zadatku.
2. U elementu **<body>**, kliknite na praznu liniju i napravite još praznih linija. Da biste to uradili, pritisnite taster **Enter** dva ili tri puta.
3. U sredini belog prostora, otkucajte marker za otvaranje komentara **<! -- .**
4. Otkucajte nekoliko napomena u nekoliko linija teksta. Ili, otkucajte jednu rečenicu i kopirajte je nekoliko puta.
5. Na kraju komentara, otkucajte marker za zatvaranje komentara **-- >**.
6. Sačuvajte primer veb strane i otvorite je u vašem pretraživaču veba.

Važno

Uprkos sličnosti u izgledu, otvaranje i zatvaranje HTML komentara ne naziva se oznakama. Vi ih možete smatrati oznakama, s obzirom na to da i jedni i drugi markeri zahtevaju početne i krajnje markere.

HTML komentari (nast.)

Za vašu informaciju

Vaši komentari dostupni su za bilo koji čitač preko funkcije **View Source** koja se nalazi u njihovim pretraživačima veba. Mnogi veb dizajneri i programeri koriste ovu informaciju pri radu sa veb stranama koje su drugi izradili. Dakle, iskoristite prednost ovog svojstva HTML komentara!

Da li ste znali

Jedna od oznaka o kojoj nije bilo reči u ovom poglavlju, ali je široko rasprostranjena u profesionalnom veb dizajnu i programiranju jeste metaoznaka (**`<meta></meta>`**). Metaoznaka sastoji se iz metapodataka, koji predstavljaju podatke o veb strani. Stvari kao što su jezik, skup karaktera koji se koriste i mnoge oznake optimizovanja za pretraživače (SEO – *search engine optimisation*) kao i ključne reči mogu se smestiti u metaoznake. Metaoznake se sastoje iz elementa **`<header>`**, tako da nisu vidljive za posetioca veb strane. Da bi ih video, mora da upotrebi funkciju pretraživača **View Source**.

Rečnik termina

Metadata (metapodaci) – Informacija ili podatak o podacima. Ovo je informacija *o* veb strani, a ne *sa* veb strane. Na primer, katalog biblioteke je metapodatak jer opisuje publikacije.

Extension (ekstenzija) – Deo, odnosno nastavak imena datoteka (ili oznaka tipa datoteke) koji se sastoji od tri znaka, i ide posle tačke, kao na primer „filename.ext“.

Code (kôd) – U okviru ove knjige, predstavlja računarsko programiranje, skriptovanje ili markerske jezike kao što su JavaScript, HTML ili CSS (*Cascading Style Sheets* – kaskadni opis stilova).